

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 April 1873, kl. 5 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om borttagande af 107 § Regeringsformen.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, N:o 39, har Herr *A. O. Wallenberg*, under erinran derom, att grundlagarne tid efter annan böra underkastas granskning, framställt påstående, att 107 § Regeringsformen numera är alldeles öfverflödig; att den kunde hafva sitt berättigande på en tid, då de tre ofrälse stånden icke hade någon annan beröring med Konungens rådgifvare än medelst underdåniga skrivelsers aflåtande; att en sådan rättighet, som den att hos Konungen skriftligen anmäla Riksdagens önskan om en eller flere rådgifvares skiljande från embetet, icke har något värde nu, då Konungens rådgifvare äro berättigade att deltaga i Kamrarnes öfverläggningar, samt der åhöra alla de anmärkningar och erinringar, som enhvar representant eger att vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition om Statsverket framställa, och sålunda ej kunna sväfva i okunnighet om, huruledes man i allmänhet uppfattar det sätt, hvarpå rådgifvarekallet uppfylles; att slutligen allt det väsentliga af 107:de §:ns innehåll sammanfattas redan i den viktiga bestämmelsen i 106 §, att Konungens rådgifvare kunna ställas inför riksrätt ej blott för hvad de tillstyrkt, utan äfven i händelse de underlåtit att göra föreställningar; på grund hvaraf motionären föreslagit "att 107 § ur Regeringsformen må helt och hållet uteslutas."

Utskottet tillåter sig först fästa uppmärksamheten derå, att åtminstone de af motionären anförda omständigheter icke bevisa obehöfligheten af 107 § Regeringsformen. Stadgandet i 106 §, att Konstitutions-Utskottet skall

Bih. till Riksd. Prot. 1873. 3 Saml. 7 Häft.

ställa under åtal inför Riksrätt den Stats-Rådets ledamot, som underlåtit att göra föreställningar emot öfverträdelse af Rikets Grundlag eller allmän lag, kan icke på något sätt anses innefatta eller motsvara stadgandet i 107 §, att Konstitutions-Utskottet skall för Riksdagen tillkännagifva, om det anmärkt, att Stats-Rådets ledamöter samfäldt eller en eller flera af dem uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit Rikets sannskyldiga nytta, eller att någon föredragande icke med oväld, nit, skicklighet och drift sitt förtroendeembete utöfvat. Likaså torde det vara svårt att erkänna, det den granskning och de uttalanden, som 107 § Regeringsformen ålägger Konstitutions-Utskottet, kunna anses till fullo ersatta af den granskning och de uttalanden, som det är Riksdagens enskilde ledamöter obetaget att framställa vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition rörande Statsverkets tillstånd och behof. Ett tillkännagifvande från Konstitutions-Utskottet enligt 107 § Regeringsformen framkommer efter en vanligen ganska långvarig granskning och öfverläggning; en anmärkning vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverket framställes några dagar efter Riksdagens början, innan ännu någon utförlig granskning och öfverläggning rörande regeringens åtgärder hunnit försiggå. Ett tillkännagifvande enligt 107 § Regeringsformen uttalas af en Riksdagens delegation, inom hvilken olika meningar och åsikter kunna anses representerade, och verkar med hela den kraft, som en större eller mindre enhällighet inom desse kan deråt förläna; en anmärkning vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverket framställes af en eller flere enskilde riksdagsledamöter och verkar allenast med den kraft, som desse enskilde ledamöter åt sina uttalanden kunna förläna. Ett tillkännagifvande enligt 107 § Regeringsformen skall slutligen efter vanliga former af Kamrarne behandlas och kan leda till ett uttalande från hela Riksdagen, hvori Konungen kan finna ett uttryck för ett herrskande tänkesätt och en tillförlitlig ledning för sitt beslut; en anmärkning åter från enskilde riksdagsledamöter kan i och för sig ej af Konungen eller rådgifvarne betraktas som uttryck för Riksdagens mening, och, om 107 § Regeringsformen helt och hållet borttoges, kan åtminstone sättas i fråga, huruvida för Riksdagens behandling af ett dylikt ärende funnes någon i lag stadgad form och om anmärkningen sålunda kunde leda till något Kamrarnes gemensamma beslut.

Enligt Utskottets uppfattning har 107 § Regeringsformen sin egentliga betydelse derutinnan, att den föreskrifver en viss form, betryggande för den mogna och allvarliga pröfningen af ett så grannlaga ärende, som ett uttalande af misstroende från Riksdagens sida mot en eller flere af Konungens rådgifvare. Ett sådant misstroende kan naturligtvis finna sitt uttryck äfven på andra sätt, genom Riksdagens omröstningar och beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor, eller genom yttranden från enskilde ledamöter, vare sig under öfverläggningar, eller, såsom motionären velat, vid remiss af viktigare propositioner.

Men om det är onekligt, att denna sistnämnda form är mindre tillförlitlig, såsom ett uttryck mera af den enskildes än af hela representationens mening, så kunde det också inträffa, att Riksdagen funne de öfriga nyss nämnda formerna mindre lämpliga, enär beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor borde bestämmas i främsta rummet af hänsyn till rikets behof, icke af hänsyn till missnöje med Stats-Rådets ledamöter, och därför ansåge riktigast att, alldeles oberoende af öfriga frågor, uttala sin bestämda önskan, att en eller flere af Konungens rådgifvare icke måtte vid sitt förtroendeembete förblifva — för hvilken händelse § 107 Regeringsformen utan tvifvel lemnar garanti för ärendets omsorgsfulla behandling. Att sådana uttalanden från Riksdagen på länge ej förekommit, att Konstitutions-Utskottet ganska sällan begagnat sin rätt att uttala anmärkningar mot Konungens rådgifvare, bevisar naturligtvis icke i och för sig, att denna paragraf och de former den stadgar äro öfverflödiga och onyttiga, endast att flertalet inom Utskott och Kamrar icke funnit skäl att begagna denna rätt; och skulle det också under den närmaste framtiden komma att inträffa, att Riksdagen valde andra former och uttryckssätt för att angifva sin ställning till Konungens rådgifvare samt att Konungen funne anledning att vid sådana uttryck af Riksdagens åsigt fästa afseende, hindrar detta alldeles icke, att 107 § Regeringsformen likväl förr eller senare kunde finnas tillämplig och användbar för sådana fall, för hvilka beslut i beskattnings- och lagstiftningsfrågor ej kunde anses fullt lämpliga eller verksamma.

Då Utskottet sålunda icke funnit de af motionären anförda grunder bevisa, att 107 § Regeringsformen saknar betydelse och användbarhet under vårt nuvarande representationssätt, och då för öfrigt motionären, vid förslaget att helt enkelt utesluta ur Regeringsformen hela § 107, förbisett, dels att stadgandet om prescription, äfven med afseende å anställande af åtal för Riksrätt enligt 106 §, dermed alldeles bortföle, dels ock att en dylik uteslutning af 107 § nödvändigt medför ändring äfven i flera öfriga delar af Grundlagarne, hemställer Utskottet,

att Herr *Wallenbergs* motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 April 1873.

På Utskottets vägnar:

Th. Munck af Rosenschöld.

Herr *Bergstedt* har anmält reservation mot vissa delar af motiveringen.
